

Statenvoorstel 86/16 A

Voorgestelde behandeling

Procedurevergadering : 28 november 2016

PS-vergadering :

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Onderwerp

Evaluatie nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

Conform de toezegging in de [nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen](#) wordt één maal per vier jaar een evaluatie van verbonden partijen uitgevoerd. In de evaluatie wordt toegelicht hoe de nota wordt geïmplementeerd en wordt inzicht gegeven in het functioneren van de verbonden partijen. Daarnaast wordt voorgesteld de nota Samenwerkingsrelaties en verbonden aan te passen door de vergadering van de aandeelhouderscommissie voorafgaand aan de algemene vergadering van aandeelhouders niet meer via Gedeputeerde Staten voor te bereiden. Tot slot wordt voorgesteld om de monitoring van Verbonden Partijen twee keer per jaar te doen aan de hand van de informatie die via de P&C cyclus, de begroting en jaarrekening, wordt aangeboden. De evaluatie van het beleidskader Verbonden Partijen zal één maal in de 4 jaar plaats vinden.

Het voorstel

1. In te stemmen met het aanpassen van de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen door:
  - a. Het agenderen van de stukken van de Aandeelhouderscommissie (AHC) ter voorbereiding op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) in het college van GS te schrappen en het al dan niet agenderen van agendastukken van de AHC over te laten aan de betreffende portefeuillehouder.
  - b. De monitoring van Verbonden Partijen twee keer per jaar te doen aan de hand van de informatie die via de P&C cyclus wordt aangeboden en de evaluatie van het beleidskader Verbonden Partijen één maal in de 4 jaar uit te voeren.

Aanleiding

In 2014 heeft u de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen (de Nota) vastgesteld. In de Nota is de toezegging opgenomen vierjaarlijks de verbonden partijen te evalueren. In 2012 heeft de [vorige evaluatie](#) van alle verbonden partijen plaatsgevonden. In 2016 dient dit dus opnieuw te gebeuren. Deze evaluatie ligt nu voor.

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Bevoegdheid

In relatie tot de samenwerkingsrelaties en verbonden partijen van de provincie vervullen Provinciale Staten op verschillende momenten verschillende rollen. Deze evaluatie wordt u voorgelegd in het kader van uw controlerende rol.

Doel

Doel van de evaluatie is inzicht te krijgen in het functioneren van de verbonden partijen en het evalueren van de implementatie van de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen zoals deze eind 2014 door u is vastgesteld. Aan de hand hiervan kunt u uw oordeel geven met betrekking tot de uitvoering die GS geeft aan de door u gestelde kaders.

Toelichting

Er worden drie hoofdvragen beantwoord in deze evaluatie.

1. Hoe verloopt de implementatie van de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen?
2. Hoe verloopt het proces van monitoren en evalueren van verbonden partijen en wat zijn voorstellen om GS en PS op dit punt verder te faciliteren en informeren?
3. Wat is de uitkomst van de evaluatie per verbonden partij?

De implementatie van de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen is systematisch opgepakt. We gaan systematischer en bewuster om met de inrichting van nieuwe verbonden partijen en samenwerkingsrelaties. De instrumenten die ons ter beschikking staan in het kader van sturen, beheersen, monitoren en verantwoorden van de bestaande verbonden partijen zijn conform de nota uitgebreid en de rollen van PS en GS worden conform de Nota toegepast.

Hieronder worden de verscheidene onderdelen kort behandeld. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar de bijgevoegde evaluatie.

Het afwegingskader samenwerkingsrelaties

Het afwegingskader van de Nota is een hulpmiddel bij de beantwoording van de vraag of activiteiten aan de markt overgelaten moeten worden, of door de overheid zelf uitgevoerd moeten worden en zo ja hoe dan.

Wat is er gedaan

Bij een nieuwe samenwerking of een aanpassing van een bestaande samenwerking wordt in de verschillende stadia een analyse gemaakt aan de hand van het afwegingskader. De ervaring is daarbij dat het afwegingskader niet altijd van stap 1 naar stap 6 wordt doorlopen. Aan het einde van het proces kunnen de vragen behorend bij de stappen wel beantwoord worden ter onderbouwing van de gemaakte keuzes. Belangrijkste vragen zijn enerzijds óf we deel uit moeten maken van de verbonden partij (het maatschappelijke belang) en of we, afhankelijk van het inhoudelijke en financiële belang, voldoende invloed uit kunnen oefenen op de verbonden partij.

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Wat is het resultaat

Bij alle nieuwe en bestaande verbonden partijen waar sprake is van significante veranderingen komen de stappen uit het afwegingskader aan de orde. Bij het doorlopen hiervan worden de uitgangspunten uit de Nota als basis genomen. Hierdoor wordt een goede afweging gemaakt over de vorm van de samenwerking.

Meerdere sturingslijnen en het scheiden van rollen.

In de Nota is bepaald dat bij meerdere sturingslijnen de verschillende rollen door of onder verantwoordelijkheid van verschillende gedeputeerden worden uitgevoerd. De eigenaarslijn of rol in een dagelijks en algemeen bestuur wordt dan gescheiden van de rol van subsidieverstrekker of opdrachtgever.

Naast de scheiding van petten binnen het college is via amendement op de Nota eveneens bepaald dat Statenleden geen rol meer mogen spelen in de aansturing van een verbonden partij.

Wat is er gedaan?

Het college heeft bij aanvang van de bestuursperiode een besluit genomen tot het scheiden van rollen tussen verschillende portefeuillehouders bij verbonden partijen waar mogelijk sprake is van tegengestelde belangen, of bewust besloten een uitzondering te maken op het principe.

Er is bij negen verbonden partijen sprake van meerdere sturingslijnen. Dit betreft de volgende partijen:

- Brabant Water BV
- Eindhoven Airport NV
- BOM Holding BV
- Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte
- Groen Ontwikkelfonds Brabant BV
- Havenschap Moerdijk (GR)
- Omgevingsdiensten Midden- en West-Brabant, Zuidoost-Brabant en Brabant Noord (GR)

Bij de eerste zes van deze verbonden partijen is scheiding van rollen toegepast.

Bij de omgevingsdiensten heeft geen scheiding van rollen plaatsgevonden omdat het rijk in haar aangereikte en verplichte kader van de governance heeft opgenomen dat er geen sprake is van scheiding tussen de DB-rol (verantwoordelijkheid voor de organisatie) en de AB-rol (verantwoordelijkheid vanuit de eigenaarsrol): de DB-leden worden verplicht gekozen uit de AB-leden. Verder fungeert het AB ook als regionaal platform Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Daarbij worden zaken dus ook vanuit de rol van bevoegd gezag/opdrachtgever besproken. De portefeuillehouder ecologie is voorzitter van het provinciaal VTH platform met alle VTH partners: het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht. De portefeuillehouder Ecologie ziet toe op voldoende betrokkenheid van het college van GS bij de betreffende besluitvorming zodat het beginsel van collegiaal bestuur gestand wordt gedaan.

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Bij Havenschap Moerdijk is tot de herijking van de governance m.i.v. 1-1-2017 een uitzondering gemaakt met betrekking tot het besluit van PS dat Statenleden géén onderdeel uit mogen maken van de aansturing van een verbonden partij. Er maken dan ook twee Statenleden deel uit van de Raad van Bestuur. Op 15 juli 2016 is door PS besloten in te stemmen met het [wijzigen van de GR en geen wensen en bedenkingen te uiten bij het uitplaatsen van de bedrijfsactiviteiten van de GR naar de NV Havenschap](#). PS leden spelen in de nieuwe structuur geen rol meer in de aansturing van de verbonden partij waarmee per 1-1-2017 ook bij GR Havenschap/Havenbedrijf Moerdijk NV voldaan wordt aan de nota.

Wat is het resultaat?

Er heeft een bewuste keuze plaats gevonden over een adequate scheiding van rollen en daarmee aansturing van de verbonden partijen. Hiermee is goed invulling gegeven aan het 'vier-ogen'-principe en het beginsel van collegiaal bestuur. Dit leidt ook tot meer expliciete discussies en explicitering van de argumentatie over dossiers en draagt op die wijze bij aan de kwaliteit van de besluitvorming en sturing op de verbonden partijen.

Verantwoordelijkheden PS

In het kader van verbonden partijen heeft PS de volgende verantwoordelijkheden:

- Kaderstelling
- Het uiten van "wensen en bedenkingen"
- Wet Gemeenschappelijke Regeling (WGR): een besluit tot wijziging, oprichting of exit
- Budgetrecht;
- Monitoring;
- Tussentijdse informatie en consultatie;

Wat is er gedaan?

Er is, na de vaststelling van de nota vanuit de provincie, geen nieuw beleid voor verbonden partijen geformuleerd. Dit punt is daarmee niet aan de orde geweest.

Bij alle nieuwe verbonden partijen en majeure wijzigingen zijn vervolgens PS gevraagd geen wensen en bedenkingen te uiten. Dit is consequent uitgevoerd. Steeds is gezorgd voor informatievoorziening door middel van Statenvoorstellen, informatiesessies en themabijeenkomsten. Voorbeeld hiervan zijn het ronde tafel gesprek over de BOM en bezoeken aan verbonden partijen tijdens de Statendagen.

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Het onderdeel tussentijdse informatie wordt proactief toegepast. In het geval van niet-urgente en niet majeure zaken verloopt dit veelal via de P&C cyclus. In andere gevallen worden PS vóór de pers geïnformeerd over ontwikkelingen door het toesturen van Statenmededelingen, persberichten of andere informatie. Een voorbeeld hiervan is de uitruil van verzorgingsgebieden tussen Enexis en Alliander. In een enkel geval, zoals de onder toezicht van de minister stellen van de omgevingsdienst Midden en West-Brabant zijn PS niet vooraf actief geïnformeerd.

Wat is het resultaat?

GS heeft PS in staat gesteld haar verschillende rollen te kunnen uitoefenen.

Verantwoordelijkheden GS

Gedeputeerde Staten zijn na oprichting of deelname van een verbonden partij belast met het beheer.

Dit heeft onder meer betrekking op:

- Financiering van de verbonden partij
- Werving en selectie bestuurders en toezichthouders.
- Het beloningsbeleid van de bestuurders en toezichthouders
- Bijdrage aan de strategiebepaling
- Invulling van de bestuurlijke rollen zoals de rol van aandeelhouder (bij een vennootschap) of lid van dagelijks bestuur (bij een openbaar lichaam (Wgr))
- Beoordelen jaarplannen of begrotingen & rapportages, jaarverslag etc.

Wat is er gedaan?

In het kader van het beheer van de verbonden partijen zijn de (bestuurlijke) rollen goed belegd. Ook wordt de verantwoordelijkheid genomen voor het juist toepassen van de wettelijke kaders zoals de BBV, WNT, staatssteun en de wet Markt en Overheid. De invloed die de bestuurders hebben is afhankelijk van bijvoorbeeld het percentage aandelen of zeggenschap wat de provincie heeft. Dit kan als gevolg hebben dat de vertegenwoordiger van de provincie een afwijkend standpunt inbrengt maar dat de meerderheid van de aandeelhouders anders besluit.

In aanvulling op de statuten worden waar nodig ten behoeve van de monitoring en verantwoording door/aan GS aanvullende afspraken gemaakt met de (door de provincie voorgedragen) leden van de RvC. Dit houdt bijvoorbeeld een periodiek overleg tussen de portefeuillehouder en een commissaris in. In deze gesprekken worden geen aanvullende opdrachten gegeven aan een

commissaris, maar ontstaat wel een beter beeld over het functioneren van (een lid van) een RvC en het bedrijf.

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Op ambtelijk niveau is een Team Verbonden Partijen geformeerd. Dit team is verantwoordelijk voor de beleidsformulering op het gebied van Verbonden Partijen en de implementatie ervan. Het team heeft zich daarom onder meer toegelegd op het concernbreed verbinden van bestuurskundige, financiële, juridische en bedrijfskundige kennis aan de inhoudelijke kennis van de accountmanagers. Het team vervult daarnaast samen met concerncontrol een belangrijke rol in het kader van 'checks and balances' ten behoeve van een gedegen bestuurlijke advisering.

Wat is het resultaat?

De activiteiten in dit kader worden in overeenstemming met de nota uitgevoerd. De behorende taak door GS wordt gedegen uitgevoerd.

De evaluatie per verbonden partij

In de bijlage is in een tabel een aantal elementen weergegeven die betrekking hebben op de situatie bij de individuele verbonden partijen:

- Het stoplichtenmodel wat u kent uit de P&C cyclus
- De kolom "voortzetten verbonden partij ja/nee/gewijzigd" wordt gevuld aan de hand van onder meer de vragen
  - Is er (nog) sprake van een publiek doel?
  - Voorziet de verbonden partij op een effectieve en efficiënte wijze in die doelstelling? Ofwel: is de verbonden partij nuttig en noodzakelijk?
- De kolom actief/monitorend aandeelhouderschap.
- In de laatste kolom is aangegeven of de verbonden partij relevant is voor de WNT en of dat het overgangsregime wordt toegepast.

Ten opzichte van de evaluatie die in 2012 heeft plaatsgevonden is er een en ander gewijzigd in de lijst van verbonden partijen.

- Beëindigde verbonden partijen
  - Agro&CO
  - Attero
  - Collectief Kleinschalig Vervoer West-Brabant.
- Partijen die de afgelopen periode in beeld zijn gekomen als verbonden partij
  - Stichting Behoud Museum Kwartier Brabant,
  - Nieuwbouwwoningen (BIFN) (Havenmeester, Hoven Noord Brabantse Investeringsfondsen)
- Nieuwe verbonden partijen
  - Brabant C
  - Groen Ontwikkelfonds Brabant BV
  - Stichting Monumentenfonds Brabant
- Verbonden partijen in oprichting

- Stichting LOF en CV
- Schoonmaakcoöperatie

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Argumenten

1. In te stemmen met het aanpassen van de Nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen door:

1.a. Het agenderen van de stukken van de Aandeelhouderscommissie (AHC) ter voorbereiding op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) in het college van GS te schrappen en het al dan niet agenderen van agendastukken van de AHC over te laten aan de betreffende portefeuillehouder.

1.b. Het vervangen van de vierjaarlijkse evaluatie door evaluatie op basis van de P&C cyclus (begroting en de jaarrekening).

1.1 a De behandeling in GS van de agenda van de aandeelhouderscommissie (AHC) heeft in de praktijk geen toegevoegde waarde.

Alleen bij Enexis, Brabant Water en Delta (Brabant geen lid) is er sprake van een aandeelhouderscommissie. Brabant is de enige aandeelhouder die de AHC voorafgaand aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AVA) formeel moet voorbereiden via GS. In de praktijk bepaalt de portefeuillehouder of er in specifieke gevallen aanleiding is om een dossier voorafgaand aan een AHC in het college van GS te agenderen of sonderen. De AHC wordt veelal gebruikt om aanvullende toelichting van het bestuur te verkrijgen en voorstellen kunnen volgend op de AHC nog gewijzigd worden. Definitieve besluitvorming vindt plaats in de AVA en deze wordt via GS voorbereid. Daarmee is agendering van de AHC stukken voorafgaand aan de AHC overbodig.

1.1.b De informatie die in het kader van de P&C-cyclus twee keer per jaar wordt aangeboden aan PS geeft voldoende informatie om de verbonden partijen te evalueren.

In het in mei 2006 uitgebrachte rapport van Deloitte "Twee voeten in één sok" worden de beginselen van 'sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden' toegelicht. Deze beginselen hebben ook bij het onderzoek door de Zuidelijke Rekenkamer in 2015 naar de verbonden partijen in de provincie Limburg als uitgangspunt gediend. De uitkomsten en aanbevelingen vanuit dat ZRK onderzoek in Limburg hebben we ter harte genomen bij de uitwerking van ons beleid met betrekking tot verbonden partijen.

De accountant constateert in zijn boardletter 2016 dat de verbonden partijen in aantal zijn toegenomen en complexer zijn geworden en dat daarmee ook de samenhangende financiële en juridische belangen en risico's zijn toegenomen en dat de provincie Noord-Brabant haar monitoringsinstrumenten verder ontwikkelt. Het advies van de accountant aan Gedeputeerde Staten is om met haar significante deelnemingen (BOM, TOM, ORR, OLSP) goede afspraken te maken

over de timing van de aan te leveren jaarcijfers en toe te zien op de naleving van de gemaakte afspraken.

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125

Eén van de andere lessen die te leren valt uit de adviezen van ZRK en de accountant is dat de basics op orde moeten zijn.

Door verbeterde informatie via de P&C cyclus (Begroting en Jaarrekening), risicoanalyse en accountgesprekken worden de verbonden partijen 2 x per jaar door een team met verschillende expertises onder de loep genomen op de onderdelen beleid, governance en financiën. Dat levert dus twee keer per jaar de gelegenheid de Verbonden Partijen te monitoren waar dit eerder slechts vierjaarlijks aan bod zou komen. Daarnaast wordt het beleidskader van Verbonden Partijen één keer in de vier jaar geëvalueerd.

Kanttekeningen

-

Financiën

Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan deze evaluatie.

Europese en internationale zaken

Geen opmerkingen.

Planning

Na besluitvorming zal GS de nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen aan passen.

Bijlagen

Evaluatie Verbonden Partijen 2016

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

ir. A.M. Burger

Opdrachtgever: de heer A.F. Meulepas, 06-27745053, ameulepas@brabant.nl,
cluster Economie en Internationalisering, programmamanager Verbonden
Partijen.

Opdrachtnemer: mevrouw J.P.M. van der Ham, (073) 680 85 46,
jvdham@brabant.nl, afd. Econ. Zaken en Verbonden Partijen, cluster Economie
en Internationalisering.

Datum

8 november 2016

Documentnummer

GS: 4065914

PS: 4109125